

به نام خدا

دانشگاه فرهنگیان بنت‌الهدی صدر اردبیل

واحد درسی: نگارش علمی گروه: آموزش ابتدایی ورودی بهمن و مهر زمان ارائه: ۱۳۹۸/۰۱/۳۱

با سپاس از حضور و فعالیت دانشجویان عزیز در آموزش مجازی

در جلسه امروز بحثی را آغاز می‌کنیم با عنوان «مقاله و گونه‌های آن»

از آنجا که مقاله چکیده‌ای از کتاب‌ها و وسعت اندیشگانی پژوهشگران است، معمولاً بین ۱۵ تا ۳۰ صفحه نوشته می‌شود.

نزدیک دو دهه قبل مقالات، نوشته‌هایی توضیحی بودند با موضوعات عام (اخلاق، مذهب، سیاست، انسان، آموزش، روابط بین‌الملل و ...) که بخش‌های ویژه‌ای از روزنامه‌ها و مجلات را به خود اختصاص می‌دادند؛ اما امروزه علاوه بر روزنامه‌ها و مجلات مختلف، دسته‌ای از ژورنال‌ها با موضوعات خاص علمی، ادبی، فلسفی، اجتماعی و ... وجود دارند که حاصل تحقیق و پژوهش‌های علمی و تازه اندیشمندان را چاپ و منتشر می‌کنند. مخاطبان و خوانندگان این ژورنال‌ها اهل فن و متخصص همان رشته‌ای هستند که ژورنال در پی آن منتشر می‌شود.

بررسی پیشینه مقالات در ایران نشان می‌دهد که صاحب‌نظران کشور ما این نوع نوشته‌های تحقیقی را با آشنایی از پژوهش‌های اروپاییان در عصر مشروطه یعنی از اوایل قرن بیستم وارد زبان فارسی کرده سبب توسعه و رشد تفکر بین پژوهشگران شده‌اند. از مهمترین افراد می‌توان به «میرزا فتحعلی آخوندزاده»، «محمد تقی بهار» و «میرزا آقاخان کرمانی» اشاره کرد.

در لغت نامه «میرزا علی اکبر دهخدا» که خود از روزنامه‌نگاران برجسته عصر مشروطه بود ذیل واژه «مقاله» می‌خوانیم: مقاله، نوشتار کوتاهی است که نویسنده آن را برای روزنامه می‌نویسد؛ اما امروزه در زبان فارسی مقاله را معادل اصطلاحات غربی آن یعنی research paper, essay, article به کار می‌برند.

با این مقدمه اینک به بررسی انواع مقالات امروزی در زبان فارسی و سایر کشورها می‌پردازیم.

این مقالات با عناوین زیر قابل تشخیص هستند.

۱- مقالات رسمی و غیر رسمی ۲- مقالات دانشگاهی ۳- مقالات دانشنامه‌ای ۴- مقالات آموزشی

۵- مقالات ترویجی ۶- مقالات مروری ۷- گزارشات پژوهشی ۸- مقالات کاربردی ۹- مقالات بنیادی

تقسیم‌بندی اخیر بر اساس موضوع، هدف و روش انجام تحقیقات صورت گرفته است. در جلسه امروز به بررسی مقالات رسمی و بیان نقطه‌های تفاوت آن با مقالات غیر رسمی می‌پردازیم:

مقالات رسمی که با عنوان علمی articles شناخته می‌شوند اغلب به بررسی و بحث در باره موضوعاتی غیر شخصی می‌پردازند بدین معنی که نویسندگان این مقالات پژوهش خود را در حوزه تخصص علمی و دانش خود انجام می‌دهند و از بیان نقطه‌نظرات شخصی که از نظر علمی معتبر نیستند می‌پرهیزند. بالطبع مخاطبان و خوانندگان این مقالات هم افراد ویژه‌ای هستند که مطالب درون مقاله با میزان و سطح دانش آنها هم‌خوانی دارد نه مردم عوام. لحن این مقالات، شیوه نگارش آنها و روش پژوهشی به کار رفته در این مقالات با شیوه‌های نگارشی APA (انجمن روانشناسان آمریکا) که مورد تأیید فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی هم است، مطابقت دارد.

در مقابل مقالات رسمی، مقالات غیر رسمی وجود دارد که حاصل دریافت و فهم شخصی افراد و دانش‌های زمینه‌ای است. این مقالات اغلب با عنوان essay از مقالات علمی بازشناخته می‌شوند و شامل موضوعات فراوانی اعم از فکاهی‌ات، استدلال‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، دینی و... می‌شوند.

روزنامه‌ها از منابع مهم این مقالات هستند که علاوه بر ایران در سایر کشورها هم حیات دارند و یکی از منابع مهم آگاهی عامه مردم از مباحث مهم روز و غیره هستند.

شیوه نگارش این مقالات زیر سردبیر همان روزنامه تعیین می‌شود، لحن آنها ثابت نیست به گونه‌ای که ممکن است از روزنامه‌ای به روزنامه دیگر و از مقاله‌ای به مقاله دیگر تغییر کند. دسترسی به این مقالات برای همگان آزاد است و حتی این مقالات جایی برای اظهار نظر خوانندگان خود تعیین می‌کنند. مطلب دیگر آنکه شماره صفحه مقاله نمایانگر میزان اهمیت آن از نظر سردبیر است؛ به گونه‌ای که اگر مقاله بسیار مهم تلقی شود در صفحه نخست با شماره‌های بالا چاپ می‌گردد.

نقطه مشترک هر دو نوع مقاله رسمی و غیر رسمی آن است که همه مطالب آنها ثبت و بایگانی می‌شود و حتی اغلب می‌توان با ارجاع به تاریخ و شماره صفحه و تیراژ از طریق فضا‌های مجازی به متن آنها دست یافت.

(ادامه بحث در سایر مقالات جلسات آتی ارائه می‌گردد.)

فعالیت ۳: مقاله‌ای از یک روزنامه بخوانید و شیوه نگارش آن را از نظر لحن، مستندسازی، اندازه و بُعد، صفحه و درصد آگاهی بخشی بررسی کنید. (لطفاً تصویر اصل مقاله را هم ضمیمه فعالیت خود کنید.)

کامروا باشید.

زهره صابری‌نیا